

Malin Crona är frilansjournalist, digital projektledare och föreläser om journalistik och sociala medier. Foto: Malin Larsson

DEBATT

Malin Crona: Anonymitet kräver ansvar

 [Dela](#)

Publicerat onsdag 5 april 2017 kl 12.42

Förra veckan publicerade SVT en granskning av ett relativt nytt fenomen i svensk opinionsbildning. Granskningen visade hur stora Facebooksidor, med mer eller mindre anonyma avsändare, snabbt växer för att förmedla sin bild av det svenska samhället. Sidorna får ett stort inflytande i samhällsdebatten, men de som följer sidorna vet många gånger inte vilka som ligger bakom. SVT valde att publicera namnet på en av personerna bakom en Facebooksida, varpå en debatt bröt ut om namnpubliceringen.

Frilansjournalisten **Malin Crona** menar att många missförstånd uppstått i den här debatten.

Mannen bakom den aktuella Facebooksidan är en tidigare moderat politiker, bloggare och debattör, som nu kallar sig oberoende konservativ. Många tyckte att namnpubliceringen var fel och att det SVT gjorde var att likna vid att efterforska källor som larmar om missförhållanden. Liknande tongångar har tidigare hörts när Expressen avslöjat identiteten på näthatare och anonyma högerextrema opinionsbildare.

Stämningen på nätet efter publiceringarna och de våldsamma hoten mot redaktionerna vittnar om att de som i det här läget vill försvara anonymiteten inte värnar demokratins tankar om fritt åsiktsutbyte. Deras agenda är en annan. Att skrämma till tystnad.

En del, som Västra Götalandsregionens kommunikationsdirektör Erik Lagersten, framförde också åsikter om att samma anonymitet som gäller för den som tipsar en nyhetsredaktion borde gälla i sociala medier. Det bottnar i ett djupt missförstånd om hur svensk tryck- och yttrandefrihet är konstruerad.

Det är viktigt att medborgare anonymt kan uttrycka sina åsikter och anmäla missförhållanden. Det är också viktigt att inte offentlig verksamhet efterforskar vem som varit i kontakt med en nyhetsredaktion och att staten inte övervakar sina medborgare och deras åsiktsyttringar. Men lika viktigt är det att någon tar ansvar för att det som publiceras och sprids till en större allmänhet är sant och relevant.

Frihet kräver ansvar.

I **svensk tryckfrihetslagstiftning** är det ansvarig utgivare som står för att den balansen upprätthålls. Därför är det inte samma sak att tipsa en nyhetsredaktion med ansvarig utgivare och att publicera uppgiften någon annanstans.

När en nyhetsredaktion berättar vilka som ligger bakom stora opinionsbildande grupper går det inte att jämföra med att det offentliga skulle efterforska källor som läckt missförhållanden.

De som ropar på samma krav att få vara anonyma i sociala medier som hos publikationer med ansvarig utgivare är inte sällan personer som inte vill att hela sanningen ska komma fram.

Att tipsa om ett missförhållande för att en journalist ska gå till botten med sanningen är en sak. Att gömma sig bakom anonymitet för att sprida utvalda bilder av verkligheten utan att avslöja sin agenda och kunna ställas till svars en annan. Medier måste kunna granska de sistnämnda om de når ut till så många människor att de blir en maktfaktor i samhället.

Vi kan ta det från början: En av de grundläggande rättigheterna i svensk tryck- och yttrandefrihetsgrundlagsstiftning är rätten att anonymt kunna lämna en uppgift till en

nyhetsredaktion. Det är straffbart för journalister att röja en källa. Den som kontaktar en nyhetsredaktion behöver inte ens be om att få vara anonym. Det är journalistens skyldighet att ta reda på om källan vill röjas.

Meddelarskyddet anses så viktigt för upprätthållandet av demokratin att Högsta Domstolen i [ett mål om källskydd 2015](#) slår fast att: ”skyddet för uppgiftslämnarens anonymitet har betydelse för tillgången till information och är därmed en förutsättning för att tryckfriheten ska fylla sin funktion i ett fritt och demokratiskt samhälle.”

Anledningen till att nyhetsredaktioner kan garantera sina källor anonymitet är att det finns en ansvarig utgivare som träder in i källans ställe och kan ställas till svars för uppgiften som publiceras. Det blir därmed också utgivarens ansvar att ta reda på sanningshalten i uppgiften och bedöma hur stort allmänintresset är innan uppgiften sprids.

På så sätt hör anonymitet och utgivarens ansvar ihop. Utan det ena, inte det andra.

- Utan utgivare står den som blir utsatt för en oriktig eller kränkande publicering som bygger på en anonym källa utan möjlighet att kunna ställa någon till svars.
- Utan utgivare finns ingen garanti för den journalistiska processen som genom källkritik, opartiskhet och oberoende ska garantera att det som publiceras är sant, relevant och har allmänintresse.

Möjligheten att kunna vara anonym är en grundläggande förutsättning för att vår demokrati ska fungera. Men utan en koppling till det ansvariga utgivarskapet riskerar vi att hamna i en situation där anonymitet inte längre är ett verktyg för att försvara demokratin utan för att sätta den ur spel.

Denna text är ett debattinlägg och skribenten ansvarar för sina åsikter.

Malin Crona
frilansjournalist
twitter.com/MalinCrona
